

DIURNALU GLUMETIU SOCIALE-POLITICU-TOCU.

Fó'a acést'a ese in tóta dominica,
— dar prenumeratiunile se príimescu
in tóte dílele.

Pretinlu pentru Ostburguri: pre anu
6 fl. pre $\frac{1}{2}$ de anu 8 fl. pre unu tri-
luniu 1 fl. 50 cr.; óra pentru Strai-
netate: pre anu 8 fl. pre $\frac{1}{2}$ de anu
4 fl. pre unu triloniu 2 fl. in v. a.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Tóte stonedeniile si banii de prenu-
meratiunile sunt de a se tramite la
Redactiunea dirigitu a diurnalului:
Aradu, Strai'a Teleki-ana, nrulu 27.

Inseritiunile se príimescu cu 7 cr. de
linia, si 30 cr. tacese timbrale.

Magazinulu lui „Gur'a-Satului“

IX.

Unu nou lucéferu aparutu dílele aceste pe
orizontulu literaturu romane.

Cursulu seu sí l'a inceputu in câte-va epistóle volante
tiparite.

Éca-i sí lumin'a:

Intr'o di de tótna
Demineatia in diori,
Venindu eu acasa,
Ostenitu si cu sudori

Mi vine in minte odata
Ca se mergu la posta
Inse eu plecandu
Si la posta agiungandu

Mi dede o epistóla
Caci fratelemi e mortu
Si 'ntru acestu minutu
Mi pierdii voea de totu

Nu sciamu eu lecasulu meu
Asiamu fostu 'n tristatu
De frate repausatu]

Ah! mórte cruda
Si fórté merunta
Cum nu tiau fostu mila
D'a lui dulce sora,

O lesasi orfana
Prea mea sora buna
Dór nici n'ai sciutu
Se odichnesci unu picu

Se numi repesci fratele
Intru mari durerile
Se fii cugetatu
Ce tu ai lucratu

Asia am remasu
In mare nacadiu
S nici o mangaera
Nu e de unde cere

Numai de rebdatu
Si de suspinatu
Ah cruda mórte
Si anagitóre

Ah lume amagitóre
Si intristatóre
Sumu repitu
D'alu meu frate iubitu.

Sorami Magdalena
Cu inim'a plina
De suspinu si lacrimi
De amaru veninu.

Pentru alu ei frate
Ce acumu e departe
Din lume sau repitu
Ca unu giune iubitu

Si nu va mai veni
P'anu lumea va trai
Numai la giudecata
Vom fi la olalta

Ddieule pre bune
Celu ce mai diditu pre lume
Aduti aminte odata
Si de ame sora draga.

Nu o lesá ca se fie
Pre pamentu de marturie
Nicii unei crude mórte
Ce la noi e totu 'n spate

Ci o daruesce Dne
Ca se fie langa mine
Se fimu noi doi la olalta
Ca doi orfani faru tata

Fora tata fora frate
Fora mama 'n orfanitate
Si se fimu in destuliti
Ca doi frati orfanisati

Avému si noi odata
Unu tata si o mama
Daru a mórtei sórte
Neau repitu de tóte

Avutam si unu bunu frate
Celu iubemu eu preste tóte
Inse crudá mórte
Neau repitu de tóte

Namu aici pe lume
Dieu cu nici unu bine
Numai atata dulceatia
Caci sorami e 'n viatia

Daru eu nu oftediu alta
Acelui frate iubitu
Decatu memorie intru noi
Repausatului de la noi.

Fiei tieriná usióra
Si memoria binecuventata

Primu
Nicolau Muresianu,
fratele repausatului.*)

Pescele pe brézda.

— Poveste populara. —

A fostu odata unu mosíu sí-o baba, sí apoi a fostu inca unu mosíu sí inca o baba, adeca de dóue-ori câte unu mosíu sí totu de dóue-ori câte o baba, cu totii impreuna dóue parechi de ómeni betrani.

Mosíulu acel'a unulu cu bab'a cea un'a erau ómeni vechi de betrani, sí inca intre ei n'a fostu o vórba rea, ci traiau in pace sí liniscitu; éra celalaltu mosíu cu cea-lalta baba se certau pe tóta diu'a câte de trei ori, odata demanéti'a, odata la prandiu, sí odata la apusulu sórelui, traiau adeca reu, decâtu cum mai reu neci nu se póte.

Intr'o diua buna mosíulu cela-l-altu se certá cu bab'a lui, — faceau adeca fórte multa vórba rea sí aspra, — sí vai sí-amaru!

„Dómne! cà reu omu e vecínulu acest'a alu nostru: in tóta diu'a are vórbe cu muierea!“ grai mosíulu catra baba.

„Ba nu-e reu Dieu acel'a!“ — ii respunse bab'a — „Vecin'a-e rea, pentru-cà ea face galciava.“

„Ba-e mosíulu!“ — „ba-e bab'a!“ — „ba-e vecínulu,“ — „ba-e vecin'a!“ — „ba-e!“ — „ba nu-e!“ Scurta sà fia vorb'a: mosíulu se certá cu bab'a — acum'a d'antai'a óra... Sí multa vórba facura, sí mare superare cadiù pe capulu lor.

„Scii tu ce!? isi sfersi bab'a vórbele. O muiere póte sà-si face barbatulu nebunu, numai déca vrea!“

„Ce díce chiaru asiè!?“ — ii respunse mosíulu plinu de superare. — „Mi ar plăcea mie sà vedu, cine m'a face pre mine nebunu, déca eu sum omu intieptu!?“

Dupa aceste vórbe, bab'a se culcà, sí mosíulu se culcà, sí apoi dormira; sí, 'n crepetulu dioriloru d'a dóua diua, tocmai candu cocosii se spulberau mai tare, se trezira d'in somnu, amenduoi se trezira, atátu mosíulu, càtu sí bab'a.

Mosíulu isi gátí plugulu, prinse boii la caru, sí porní càtra tíerina, ca sà sí-o are. — „Tu baba! — grai elu catra betran'a candu esi d'in curte, — sà-mi aduci mancare la prandiu!“

„Da! da!“ — respunse bab'a. —

Dupa acea „Hais Óchesiu!“ — „cea Córnesiu“, — mosíulu se duse.

Abiè se departà mosíulu de a casa, bab'a sireata precum sunt adeca muierele, mérse cu grabire la piatia, sí cumparà trei pesci, unulu mai frumosu decâtu altulu, — care de care mai viu sí mai hâràboru: duse dupa acea pescii a casa, ii asiedià intr'o óla cu apa d'in riuletiu, ca nu cum-va sà móra, sí apoi acceptà liniscitu pana ce va sta sórele la prandiulu celu mare.

Apropiendu-se miédia-di'a, bab'a isi luà mancarile, gatite bine precum erau, sí porní cu ele catra tíerina, la mosíulu.

Ei dar' bab'a erá baba: ea a luatu sí ól'a cu pescii cu sine.

Candu bab'a ajunse la tíerina, mosíulu erá la unu capetu, ér' ea intrà pe cel'a-l-altu, sí cum mergea asiè pe urm'a lui, ea aruncà toti trei pescii, vii cum erau, pe brézda. Apoi ajunse la mosíulu, ii díse, „buna diu'a,“ sí-si intinse mancarile pe pagisce. Éra mosíulu întórse brézd'a, ca sà nu stee in locu pana ce bab'a-si va gátí lucrulu.

„Ho! stài! grai mosíulu incrementu de minunatu ce se minuná, candu vediù cà unu pesce, pesce ca pescele, aieve sí viu, se svirgolesce pe brézda! Apoi dupa ce se mai desmetí pucintelu:

„Mài muiere! — grai càtra bab'a! — En vina sà vedi ce nu s'a mai pomenitu de candu-e lumea!“

„Ce-e?“ intréba bab'a, ca sí candu neci n'ar scí, cà ce-e, cum, sí pentru-ce.

„Dar' vina sà vedi! strigà betranulu nerabdatóriu. Pesce, pesce ca pescele pe brézda!“

„Ei! cà pre mine nu me faci nebuna!“ — ii díse bab'a.

Mosíulu redica pescele sí ilu aréta; éra bab'a se minuna inca mai tare decâtu mosíulu.

Aflara alu duoilea, sí, mai tardiu, alu treilea pesce. Mosíulu, seraculu — ii pareá cà nici nu vede bine cu ochii, ci numai ii pareá ce-i pareá, cà vede sí prinde. „Sà scii, — díse elu catra bab'a, cà acum'a sfersítulu lumii n'are sà fia departe: asiè lucru nu s'a mai audítu decandu e lumea sí vécurile!“

Bab'a facù d'in umeri, sí apoi díse sí ea, cà — da, cam asiè are sà fia.

Apoi mosíulu isi puse pe gandu, cà, dupa-ce i s'a intemplatu asta-di minune in holda, sà nu are mai departe: trase boii la caru, isi gustà merindea... sí „Hois Córnesiu!“ Cea Óchesiu, ... isi indreptá rud'a catra casa.

*) Ierte-lu Dílieu pre est'a ce traiesce!

Informatiuni pre sém'a unui soiu de ómeni.

Diurnalistulu subventionatu priimesce de la guvernul plata. dar' respectu si onóre neci candu. —

Diurnalistulu subv. si cu spionulu sta cam totu intr'unu rangu, numai càtu diurnalistului i compete loculu celu d'antaiu.

Diurnalistulu subv. pòte sà cersiéscă gratia, dar' a pretinde ce-va cu dreptu neci-candu. —

Diurnalistulu subv. de si ataca onórea vre unui barbatu de omenia, de care apoi ca unu mistelu se ascunde. totu-si nu se eschide d'in „consortiu“ deachistiloru.

Diurnalistulu subv. de câte ori minte ca unu ticalosu, de atâte ori si-capeta indoitu cei 30 de arginti, fore a se pretinde dela elu, ca sà se spendiure vre odata. —

Diurnalistulu subv. nu numai principiiloru politice, daru si persóneloru de la guvernul trebuesce orbisîu sà li se inchine. —

Diurnalistulu subv. nu trebue sà si-aléga cuvintele si expresiunile, cu cari sà-si apere pre stepanii sei. —

Diurnalistii subventionati mai pre urma se potu unii pre alții numi misteii si ticalosii ministriloru.

Correspondintia.

Penstonopole, lun'a domniei lui Lonyal.

Iubite concetatiene Gur'a-Satului.

Dómne Dómne! de multu nu ti-am scrisu nemiéa d'in lume si din tíera, si mai alesu de candu m'am réntorsu in iubita mea resiedintia. Dorulu de a conversá cu dta despre unele si altele, astadata nu-lu potu invinge. Así avé sà tractezu despre multe, fórte multe, d'in lumea larga. càci asié ti-am promisú inea de unu vécu de multu. Inse „*homo proponit, Deus disponit*“; sciu cà nu sum numai eu acelu nefericitu ce nu si-a tenutu promisiunea. Càti nu au promisú inea de dieci de ani a edá cutare carte utile, séu a ridicá monumentu la piétra libertatiei d'in campulu Blastului. etc. si pana astadi nu au facutu nemica. Ce se facemu? asia e lumea întórsa. Celu mai eminentu documentu. cà traimu in seclulu alu 19. alu luminiloru. . . .

Dar' ce e mai curiosu, avemu atâte lumini, si lumea totu e atátu de intunecata: inse nu in urm'a unui eclipsu solaru, ci a eclipsului libertatiei si dreptatiei. Se striga d'in tóte partile, chiaru d'in rarunchii sufletului, cà omenimea progreséza. e luminata; inse aleo vai càtu e de decadiuta. . . Catenele neunirei si vitiului apésa atátu de cumplitu popórale. . . .

Si cine pótra vin'a, cà progresulu civilisatiunei si a culturei a intratu in ogasie atátu scufundóse si tinóse? Cine pótra vin'a, cà popórale se tiraeseu in zavórele despotiloru? E greu respunsulu frate si concetatiene. Dar' sà ne incercamu. . .

Dta. ca republicanu incarnatu, vei dice pòte, cà tóta stagnarea omenimei provine dela sperjuriulu despotiloru moderni, numiti monarchi, inse fara cuventu. — càci acesti'a, déca nu ar mulge si tunde popórale. déca nu le-ar stórcé pana si medu'a, atunci cu ce si-ar redicá palate si bastille, cu ce ar promová luxulu si totu felulu de coruptiune. cu ce si-ar sustiené autoritatea ipocrita? Déca nu ar dubi popórale. cu ce le-ar tiené in catusiele tiraniei? cum le-ar utilisá de maschine vile chiaru pentru opresarea loru?! Nu monarchii intuneca lumea, nu ei eclipséza stel'a libertatiei comune si a civilisatiei popóraloru, pentru cà ei sunt plenipotentiatu la asié ceva pr'in decrete divine. si pre langa aceea, prevediuti cu diplóme de invincibilitate, infalibilitate si santitate. Pòte cà cinstiti Mariale loru consiste d'in lutu mai finu, mai delicatu, decátu alti muritori, de aceea au atát'a mania pre *Darvinu* si toti naturalistii, cà-ci acesti'a cutéza a-i pune in un'a asemenare nu numai cu ceialalti ómeni, ci chiaru cu moimele si cele-l-alte animale inferióre. . .! Atunci trebue sà-i prémarimu, sà ne inchinamu. si sà nu vorbimu nemicu vatematoriu, séu de reu de densii, cà-ci dloru nu pecatuescu. De aceea: „pune Dómne sentinella gurei mele, ca sà nu puna densii us'a de ingradire in giurulu meu“ (in *Vatiu*!)

Asié numitii liberali, séu cugetatori liberi, punu tóta vin'a pre biét'a popóme. E dreptu, cà catolicismulu, séu recte jesuitismulu, a tenutu multu tempu, si mai tiene inea (o parte) poporulu in intunecime. Filosofi'a a fostu multu tempu servitórea fratiloru intru Christosu, spre a tiené omenimea incatusiata in lantiulu bigotismului, ma pentru a asecurá victorii acestoru copii celesto-inferuali, omenimea fú atátu de mar'anímósa. in càtu si versá sangele pentru planurile loru. Ce nu facea odata ómenii pentru sant'a incusitiune? E dreptu, cà ast'a céta de santi negri si astadi mai imbéta pre sermane popóra cu dogme bizarie; si adi le mai sugé si stórcé destulu, si le tiene in prepasti'a intunerecului. Inse popiunea nu e de vina. cà-ci pastoriulu de aceea e pastoriu, ca sà tunda si mulga turm'a sa, si sà nu lase, ca turm'a sà domnéscă preste pastoriu. Preotínea, in consciint'a calitatiei sale. si-implinesce misiunea sa sacra, apoi ce mai vreti?! Apostolii lui Ddieu de acea-su pre pamentu, sà nu lase, ca popórale sà se incaldiéscă la radiele luminei adevérulei si a sciintiei, sà nu devina mai sapienit decátu densii. Ei, aliati cu tirano-monarchii, lucra la catenarea popóraloru. Santa missiune! Popórale luminate n'ar mai crede neci in infalibilitate, neci in encielica, si tutti quanti narodii esite d'in nesce ereri. caroru trebue sà li lipséscă o portiune buna de „dahu“ rationale.

Alti voru dice, cà militarismulu e reulu reutatiiloru. Inse e falsa si ast'a afirmatiune. Imagineze-si ori si cine esistentia lumei fara soldatesca. Atunci ar trebui sà incete si resbelurile. ar trebui sà fia pace eterna pre pamentu. Ce lucru curiosu! Atunci nu s'ar mai versá sange omenescu, si asié regii si imperatorii cu ce si-ar rosí purpúrele? Cum si-ar poté sustiené densii autoritatea loru divina? Nime nu i-ar mai auscultá, ma pòte i-ar si alungá. Popórale ar denegá contributiunile pentru imperatu? atunci velle noile ar trebui sà fia republica in tóta lumea, apoi republic'a e momentulu lumei, asié canta santii apostoli si mucenicii lui Ddieu. Ma chiaru si santu

jesuitismulu pôte ar fi alungatu de pre pamentu în locasiile ceresci, că-ei monarchismulu și clericalismulu sunt frati de cruce, gemenii „*salmici*“: unulu fara altulu nu potu traî... Mișcâ decî e conditio sine qua non pentru monarhi și monachi.

Vedi iubite frate G. S! Neci unulu neci altulu nu e de vina, că omenimea stagnăza în progresulu seu multifaru. Cine dar? Eta cine! Poporale, natiunile, omenimea întrăga! En conjure-se poporale, și dîca: diosu tirania, diosu jesuitismulu, traiesca libertatea generale și republicana, traiesca independintia poporaloru suveranei, traiesca religionea ratiunei și a naturei! traiesca domnitorulu: „*Maestatea poporulu!*“ și atunci avemu alta lume!... Dar' ca să nu mi se impute, că asi voi a face o Romania, republica mare și tare, incetezu asta-data. Te salutu eu amoru și doru, ca alu dtale amicu și frate de cruce.

Pintea Eremitulu. m. p.

Cele 4 elemente.

Aerulu ni da viétia,
Dêca-e liberu, for' de cétia.

Foculu să ni-o mistuésca
Direptatea unгурésca.

Ap'a nu ne-ar superá
Deachisti de-ar innecá.

Pamentulu dragulu hranesco
Multi mistei și pe la Pesce.

TAND'A SI MAND'A.

T. Ôre dtu profesoru N. P. d'in N. nu cum'va 'si va tiené capulu mai pre susu, nu se va mai mari ambitionea lui cea for' de margini, candu va vedé, că „nobiliti“ se intereséza de dînsulu, și înca candu i dedica și „ode“ p'în diurnale publice?

M. Esplica-mi lucrulu mai pre largu, că-ei nu te pricepu!

T. D'apoi nu scit, că cunoscutulu nostru nobilu: „V. de Cucures'a,“ i-a dedicatu o oda în „Gur'a-Satulu!“?

M. Bâ de-acea sciu eu, dar' credu că ar' fi vrutu și ar' vré să nu mai veda în ochi astfelu de dedicatiuni!

T. Astâ creúu și eu, că a fi cârnitu odata d'in nasu candu a fi vediutu-o!

M. Sâ-i para bine, dêca ar' fi numai cu atâta!!

Invetiaturi și observatiuni de a le filosofloru Tand'a si Mand'a.

Între cei multi belitori usioru affii și câte pre unu protopopu.

Unu arbore inca nu-e padurea, o *albina* inca nu-e stupu.

Pop'a betivu.

Contecu cortesiescu, lucratu dupa tem'a nemtîesca:
„G'rad' aus dem Wirts-Hause kom' ich heraus.“

Dreptu dela unu jidovu d'in birtu esu eu afara.
Eca ce siôda-e lumea acum'a éra:
În drept'a și 'n stang'a totu e stramutatu,
Par' mi-se aici'a toti se-au imbetatu!

Dar' inca lampele celea-colo
Dela „Paunu“ „Trei rose,“ și „Vulturu“ ho, ho! —
Se misca 'n colo și 'n cõcea de odat,
Credu, că 'ntre ele totulu e bêtu!

Ce naiba te strimbi tu luna și 'ncarnesci?
Dõra și pre ceriu sunt birturi jidovesci?
He, he, dar' vedu eu limpede, curatu,
Cumcâ și pre tine vre unu cortesiu te-a 'mbetatu! . . .

Totulu e 'n misicare de la mare pon'la micu —
Sî eu numai singuru unu popa beticu;
Ast'a Dieu nu-mi vine pré la socotéla,
Deci me 'ntorcu mai bine 'n birtu la Itzigu éra!!

Vasiesiu.

Anecdote poporali.

(de G. Stefanescu.)

4. Tôta lumea scie, că tieganulu de natura e schiri-citoriu și i place să scia tôte. S'a intemplat u odata, că unu ôre care ciõra intelnindu pe preutul d'in satu, unde si-avea și elu residintia, lu-intrebâ astu feliu: Alduésca-te Ddiu Dle parinte! Dta esci omu invetiatu, dar spune: pentru ce craciunulu hêlu romanescu e mai tardiu ca hêlu ungurescu? Ei mâi tiegane. — i dîse pop'a — d'apoi scii tu, că craciunulu romanescu e mositu betranu, ér celu ungurescu — teneru nebunu. Unulu alérga, precandu cela-l-altu vine încetu cu trêba buna. Apoi am să-ti spunu și alt'a mâi tiegane: ungarii si-au imprumutatu craciunulu dela romani, că-ei ei candu au venitu aici în tiér'a ast'a nu mai sciau de serbatori.

5. O muiere, ducendu-si pentru prim'a data prunculu la scõla, s'a rogatu de invetiatoriu să-i spuna, că ce carte si cumpere pentru luonasiulu ei, dêca va merge la orasiu. Invetiatoriu i spuse, că cea mai buna carte pentru pruncii incepatori, dupa metodulu celu nou, e Abecedariulu de Petri, si numai asiè să cõra dela respectivulu compactoru. Muierea mergendu la tergu, si nefindu dedata cu asiè espresiuni, a uitatu adeveratulu nume alu cartii: deci ca totu-si să faca ceva, a cerutu Calindariulu lui San-Petru.

6. Unu invetiatoriu, voindu să esplice eleviloru cuventulu „ocupatiune,“ a procedatu în urmatoriulu modu: Prunciloru! voi sciti cu totii ce insémna cuventulu „cupa“ și ce insémna „tiene.“ Luati bine sém'a dara, că cuventulu acest'a „ocupatiune“ e compusu d'in o cupa si tiene, si totu la olalta formandulu în o propusetiune, ar potè omulu dice cam asiè: d. e. o cupa care e buna (nu-e sparta) tiene vinu, vinarsu, bere, etc.